

Ordförande: *Aina Westin*

Sekreterare: *Bosse Elmgren*

DAGORDNINGENS PUNKT 75

Kongressens avslutning

Olof Palme, partistyrelsen: Partivänner! Den första uppgift jag nu har är att på kongressens och partiets vägnar tacka dem som lämnar partistyrelsen och Maj-Britt Sandlund som lämnar programkommissionen.

Det är rätt många som lämnar sina uppdrag och de kan indelas i två kategorier: dels de som lämnar så att säga i vanlig ordning, dels de som trätt tillbaka med hänsyn till den förändrade sammansättning ur jämställdhetssynpunkt som partistyrelsen fått.

Jag börjar med dem som lämnar partistyrelsen i "i vanlig ordning".

Göran Karlsson, Birger Nilsson och Eric Holmqvist kom med i partistyrelsen 1956. Rune B Johansson kom med 1960, Arvid Eskel 1964, Ivar Högström och Helge Karlsson 1968, Erik Hammarsten 1969, Ivar Nordlander och Karl-Axel Lundberg 1972 och Åke Gillström och Leif Andersson 1975.

Om samtliga dessa gäller att det inte är fråga om något avsked från politiken. De står mitt uppe i politiken allesammans, men det är ett avsked i alla fall för tillfället från partistyrelsen.

När jag satt här och tittade på listan över de här kamraterna och tänkte på alla åren av samarbete slog det mig en tanke. Här på kongressen är det många nya unga ombud. Många av er har inte varit med så förfärligt många år i politiken. Det slog mig: Tänk om icke dessa ombud vet och förstår vad dessa människor har betydtt för partiet!

Jag minns när jag själv kom in i politiken på ett så där absolut aktivt sätt. Det är precis 25 år sedan. Då var det ju de här människorna man mötte.

Rune Johansson var löftet från Ljungby som snabbt steg in i ledningen för det mäktiga "landstingspartiet". Eric Holmqvist kom som ung från Malmö och vann snabbt riksdagsgruppens gehör. Göran Karlsson som började med att med ett fast grepp ta över ledningen för partidistriktet i Jönköping efter den legendariske Erik Fast. Det var Ivar Nordlander som var en tongivande ombudsman, liksom Birger Nilsson och Arvid Eskel, som redan då var en ledande man i Värmland.

Så kunde jag fortsätta. Dessa människor har under den här 25-årsperioden utgjort en väsentlig del av partiets kärna.

Jag kan i dag inte säga allt det jag skulle vilja säga. Men dock ett par ord!

Eric Holmqvist är förödande klok. Han är absolut rak i argumentationen och logisk. Han argumenterar precis likadant i den lilla kretsen som inom stora församlingar när han företräder partiet. Det har varit en kolossal styrka för oss att ha haft en människa med den klokheten och den stabiliteten i partiets ledning. Hans första stora uppgift var att lösa befälsfrågan. Jag minns att högerns dåvarande partisekreterare sade till mig: "Här har ett halvt kompani med avsuttna generaler hållit på i alla år och försökt lösa befälsfrågan, och så kommer det en ombudsman i Handelsanställdas förbund och klarar det på ett halvår." Det är ungefär en sammanfattning av allt det som Eric Holmqvist har klarat. Vi litar på att han även i fortsättningen kommer att vara med oss i det politiska arbetet, även om han nu lämnar partistyrelsen.

Rune Johansson kom som ung stjärna till riksdagen. Erlander tog med honom i en regeringsombildning 1957. Jag minns att det skulle knåpas ihop en regeringsdeklaration. Det stod där någonting om småbrukens villkor, som man hade kört fast på. Då tog Rune ordet och sade: "Det bör stå småbrukarnas villkor." Det var hans första yttrande. Efteråt sade Erlander: "Hörde du hans förslag? Vi kommer att få mycken glädje av den där bagaren från Ljungby." Det har vi fått i ett stort reformprogram på inrikespolitikens område: sjukvård, kommunalpolitik, uppbyggnad av näringspolitiken, bostadspolitik och i ledningen av riksdagsgruppen. Jag läser i tidningarna i dag att Rune Johansson säger att han skall lämna riksdagen och partistyrelsen. Det är nog riktigt och klokt. Men jag vet att om vi kommer att bilda en socialdemokratisk regering — förhoppningsvis efter nästa val — så kommer vi att behöva Rune Johanssons tjänster när det gäller att utforma den näringspolitik som kommer att bli ett av våra huvudområden. Den kommer att spänna över vida fält, och vi kommer på alla sätt att behöva hans klokhet. Så han skall inte komma undan så lätt.

Göran Karlsson har väl sannolikt många illdåd på sitt samvete. Men hans för mig mest påtagliga illdåd är att han är huvudansvarig för att jag kom med i riksdagen 1957. Hade han inte tagit på sig detta hade jag inte stått här nu. Eftersom han så att säga varit min chef under 11 år som riksdagsman för Jönköpings län har jag sett honom i två egenskaper: dels som en hård arbetare i de tunga sociala frågorna, dels ute på fältet för att hålla samman ett partidistrikt, där de konservativa vindarna är starka och där de motpartiet tidigare negativa frireligiösa vindarna är starka. I det klimatet har Göran på ett lysande sätt hållit samman partiet och gett det slagkraft. Jag sade att han tog över efter en av de klokaste som funnits i partiet, Erik Fast. Han har visat att det var möjligt, och han har på ett stillsamt men vänligt och kamratligt sätt fört sitt distrikt vidare.

Ivar Nordlander lärde jag känna på en nattklubb i Wien. Det var bra att gå på nattklubb med Ivar Nordlander. Han är nykterist och drack bara ett glas apelsinsaft eller om sanningen skall

fram tror jag att han svepte två. Då talade vi mycket om livet. Ivar Nordlander kan partiet och rörelsen, och han har under många år skött kommunalpolitiken. Det fortsätter han med. Att vi i partistyrelsen haft en kommunalpolitiker som kan partiet har vi haft en mycket stor glädje av. Och Ivar Nordlander har varit ett lysande exempel på detta.

Arvid Eskel har varit praktisk kommunalpolitiker, en tung landstingsman, som vi behöver i partistyrelsen. Han har på sitt sätt givit partiets centrala ledning en stark förankring i den tunga, hårda kommunala verkligheten framför allt i landstingen. Dessutom är Arvid Eskel en så förtjusande människa att han också rent mänskligt har starkt bidragit till att göra vårt liv lättare.

Birger Nilsson lämnar också sin plats därför att han lämnar partidistriktet, men han är helt med i vårt arbete — nu närmast bl a då det gäller att hålla reda på den borgerliga majoriteten i riksbanksfullmäktige. Men han träder tillbaka därför att han, liksom flera andra, vill att vi ska ha den direkta kontakten med distriktsledningarna ute i partiet.

Många andra kunde jag nämna. Helge Karlsson har varit med oss under tio år. Erik Hammarsten tillhör min egen SSU-generation, och det bär mig på något sätt emot att avtacka honom. Vi vet ju att vi kommer att jobba tillsammans många år än, hoppas vi. Karl-Axel Lundberg, Åke Gillström och Leif Andersson står mitt uppe i partiarbetet. Ni lämnar därför att vi tycker att det är en riktig princip att vi gör en aktiv insats för jämställdhet. Ni kommer tillbaka på väldigt många olika sätt i partiet.

Jag ber om ursäkt, men Ivar Högströms namn hade fallit bort på min lista — det går ju så snabbt här.

Ivar tillhör dem som man mötte i Kramfors när man kom in i partiet. Partidistriktet i Ångermanland hör till de hårdast drabbade i samband med strukturomvandlingen. Ni har tvingats föra en ständig kamp om jobben.

Det har varit oerhört lärorikt att samarbeta under alla de här åren. Ivar Högström har tillfört oss en norrländsk dimension där jobben alltid stått i centrum.

Jag ber Ivar om ursäkt för att hans namn av administrativa skäl tappades bort ur listan. Men hjärtat är fullt av tacksamhet.

De avgående hyllades med blommor och långvarigt bifall.

Eric Holmqvist: Partivänner! En del av oss som nu avgår kan se tillbaka på tjugo—tjugofem års arbete i partistyrelsen. Det är oändligt mycket som tankarna fästes vid i ett sådant här ögonblick: alla de fina rådslagen och diskussionerna som vi fått vara med om i partistyrelsen under de gångna åren.

Men vad jag kanske minns mest är alla mötena ute i landet, ofta jubileumsmöten, där partistyrelsens representant fått vara med. Det är minnen av röda, nedslitna Folkets Hus från sekelskiftet.

Men det är också en påtaglig förändring som inträffat under de senaste åren, då Folketshusrörelsens fina arbete även resulterat i att vi har kunnat träffas i en bättre miljö.

Men det är inte bara lokalerna — man minns framför allt människorna man har mött. Det är så oändligt många vänner man fått under de här åren, och så mycket av respekt och aktning för denna rörelse och dess människor. Detta är, anser jag, det värdefullaste utbytet vi har fått.

Jag ska inte hålla ett långt tal. Jag är övertygad om att jag har alla mina kamrater med mig, när jag framför ett hjärtligt tack för det stimulerande, tjusiga arbete som vi fått vara med om.

Så önskar vi den nya partistyrelsen lycka till i arbetet. Vi är övertygade om att det kommer att gå bra för vårt parti!

Olof Palme, partistyrelsen: Partivänner! Det är ju alltid litet vemodigt att äntra talarstolen för att avsluta en partikongress. Så är det också nu. Visserligen har vi en oerhört jobbig vecka bakom oss — det är en något sliten församling jag ser framför mig, åtminstone om jag jämför med den utsövda skara som var bänkad här i lördags — men framför allt har kongressveckan varit fylld med kamratskap som jag tror att vi kommer att minnas. Vi återvänder alltså hem inte bara med en avklarad dagordning utan även med många fina minnen från denna kongress.

Jag ska försöka att inte bli alltför långrandig i denna avslutning — jag har en känsla av att jag är skyldig kongressen en del.

Men först och främst vill jag rikta ett rejält tack till alla som varit med i jobbet den här veckan.

Ett tack till presidiet. Det är nästan njutningsfullt att följa ert arbete. När vi hör ordet virtuos tänker väl de flesta på Yehudi Menuhin, Horowitz, Karajan och sådana figurer, men jag tänker närmast på Lasse Sandberg! Jag hoppas att kongressens applåd inefattar resten av presidiet, för trollkarlen har fått lärlingar av samma klass.

Ett tack till stenograferna. Signhild Elfner här bakom mig har varit med på varje partikongress sedan 1940. Nu hotar hon med att den här skall vara den sista, men jag tar inte det så allvarligt. Har hon varit med om att klara 1940-, 1950-, 1960-, och 1970-talen så kan det väl gå in på 1980-talet också. Hon är välkommen.

Ett tack till alla som svarat för de fina kulturinslagen under veckan. Jag vill särskilt nämna Arne Domnéus och hans orkester. Det var synd att vi missade dem häromdagen, men vi vill gärna se dem igen.

Tack till massmedias representanter för ett fint jobb med att referera den oerhörda mängden av material.

Men ett tack framför allt till alla dem som jobbat så ohyggligt hårt med de praktiska tingena. Vi har haft 1 800 åhörare och 500 journalister närvarande vid kongressen. Det har delats ut ett tryck på 3 000 sidor. Omkring 300 maskinskrivna sidor i A-4-format har

framställt och utdelats till kongressdeltagarna. Med dessa siffror för ögonen kan ni kanske göra er en föreställning om vilket jobb som ligger bakom kongressarbetet bland funktionärer, sekreterare, Lasse i trycket och alla andra som jobbat här och fått det hela att fungera så att kongressen blivit en tjusig upplevelse. Ett oerhört varmt tack till dem.

Några ord om en specialgrej. "Ett dagsverke minst för kampfonden" har varit parollen för ett tiotal glasbruksarbetare i Småland. Under våren har de varje fredagskväll efter den ordinarie arbetstiden blåst glasbubblor och framställt brevpressar som sålts på kongressen. De 100 brevpressar som de tillverkat har inbringat 15 000 kr. Fraktkostnaderna har man klarat — dessa smålänningar! — genom att riksdagsmännen från Kronobergs län tagit med sig brevpressarna i sina resväskor när de begett sig till kongressen.

Ett varmt tack till glasbruksarbetarna för deras fina arbete.

Som jag sade när vi förra lördagen träffades här: det är ändå ombuden som spelar huvudrollen vid kongressen. I mitt öppningsanförande talade jag också om alla förväntningar inför kongressen. En del har kongressen kanske gjort besvikna. Det fanns de som hoppades att kongressen skulle visa bilden av en svag och splittrad arbetarrörelse utan förankring i den svenska vardagen, och de må vara besvikna. Men många fler tror jag har nåtts av kongressens ton av allvar och beslutsamhet. Rakt och öppet har vi diskuterat sakfrågorna. Det har varken varit fråga om slätstrukenhet eller splittringens förlamning. Jag tror att det är rätt säga att denna kongress har utstrålat politisk kraft och politisk vilja.

Det kan vara litet roligt att se efter hur kongressen beskrivits på olika håll. Det som på förmiddagen var en högerkongress när det gällde löntagarfonderna blev på eftermiddagen i bankfrågan en samling frustande rödgardister, om man får tro högerpressen. Men sådant får vi ju vänja oss vid.

Det är lika lärorikt att jämföra den socialdemokratiska kongressen med vad de andra partierna har för sig på sina stämmor och möten. Vår partikongress sysslade knappast med de andra partiernas stämmor. När centern i somras höll sin stämma var det framför allt de väldiga utbrotten mot socialdemokratien som kunde elda opinionen och inte när Dahlgren höll på med kor på något sätt — jag har glömt hur det var.

När Bohman i en samhällsinformationstidning som just nu delas ut till landets medborgare skall uttala sig om hur Sverige ser ut 1985 om moderaterna får möjlighet att genomföra sitt program, så uppehåller han sig uteslutande vid allt ont som socialdemokratien kan ha ställt till med 1985.

En enkel slutsats: När vi socialdemokrater i opposition har kongress förbereder vi vår regeringspolitik. När moderaterna har möte förbereder de sitt återtag till oppositionsrollen.

Ett ord om det som nu händer i energipolitiken. Det är ju kom-

menterat i massmedia, men jag vill säga en sak som jag tycker är principiellt viktig.

I politiken måste vi vara aktsamma om orden. Det är genom orden, genom vad vi säger som vi möter medborgarna. Orden är grunden för vår kontakt med människorna. Det som politikerna säger får därför inte vara någonting meningslöst. Orden skall inte bara falla till marken, bli så att säga innehållslösa formuler i en spökvärld. Då brister demokratin sönder på något sätt.

Låt mig ta tre exempel. Jag hörde i går centerpartisterna och Fälldin säga: "Vi har inte ändrat uppfattning sedan valet 1976. Det här stämmer med vad vi sade då." Men folk är mycket klokare än de tror. Människorna märker att här stämmer inte orden med vad man kan se ute i verkligheten.

Vi hörde i går talas om provborrningarna i Karlshamn. Ledande borgerliga politiker lade ut texten om berggrunden, kontakten med det organiska livet och annat. Sedan steg det upp en vetenskapsman och sade: Ja, ur vetenskaplig synpunkt behöver vi inte borra, ur teknisk synpunkt behöver vi heller inte göra det. Det är en rent politisk fråga. De har inte ens varit här och tittat.

Det är alltså fråga om politiska borrhål. Och det förstår människorna. De är så kloka att de förstår saken rakt igenom.

Det är farligt om politikerna driver en låtsaslek och säger att det är något helt annat som vi sysslar med.

Ett tredje exempel: Man säger att diskussionen inte har gällt om Forsmark 3 skall byggas färdigt. Det bygget har inte startat och man skall fortsätta förhandla om den frågan. Men samtidigt kommer människorna att få reda på vad ett av ombuden här vid kongressen sagt: 1 500 metallarbetare i Östergötland arbetar i dag med reaktor 11. Det är inget spöke. För närvarande pågår ett konkret arbete och det måste politikerna tala om för människorna. Annars blir orden spöken och inte skildringar av verkligheten.

Jag bryr mig inte nu om svekfrågan. Jag skall inte alls ta upp den debatten fastän den är allvarlig.

Men en stor uppgift för svensk demokrati i det kritiska skede som nu kommer är att vi socialdemokrater måste vara aktsamma om orden. Det är med orden vi når människorna. Och människorna skall känna att för oss har orden en mening. De skall spegla våra tankar, de skall spegla den verklighet vi har i dag, och de skall spegla den verklighet vi söker skapa, ingenting annat.

Det är två huvudströmningar som har präglat den här kongressen. Den första har gällt sysselsättningen och den ekonomiska demokratin. Söndagens debatt om näringspolitik och arbetsmarknadspolitik var i själva verket en bred, noggrann och omskakande synförrättning i dagens Sverige, den borgerliga otrygghetens Sverige.

Olika talare gav oss besked om läget i Norrbotten, i skogslänen och andra delar av landet. Stig Gustafsson sade att 25 000 värmelänningar är berörda av krisen. Bertil Pålsson sade att var sjunde

boråsare saknar reguljärt arbete. Så fortsatte man län efter län. Vi borde publicera protokollet som en karta över Sverige. Det var inte en hembygdsdag, utan en dag då ni ritade upp en karta över Sverige och visade på den enorma utmaning som arbetarrörelsen står inför.

Det som ligger i botten är strävandena att rädda arbetstillfällena. För att klara arbetena och ge dem ett innehåll måste vi ha ekonomisk demokrati. Kraven på ekonomisk demokrati är ingen abstraktion utan en självklar verklighet. Om vi vill bygga Sverige måste vi vara med och bestämma över detta Sverige. Det får inte vara så att vissa delar av samhället undandras vår insyn, vår inverkan och vårt bestämmande därför att privata kapitalägares övermakt icke får rubbas på. Människorna kan aldrig acceptera att det skulle vara så. Därför skall vi driva vidare denna ekonomiska demokrati som en del av vår vardag i dag och för framtiden.

Den andra huvudströmningen har utgått från tanken på social trygghet och rättvis fördelning. Också detta berör människornas villkor i vardagen. Vi har format konkreta politiska program utan stora löften men med en fast vilja att åstadkomma en annan färdriktning än den borgerliga. Jag skall nämna några: Ett nytt bostadspolitiskt aktionsprogram. Utvecklingen mot ett segregerat boende måste brytas, bostadsbristen drivas tillbaka, spekulationen bekämpas. Vi har fattat viktiga beslut som rör familjepolitiken för att förbättra barnens villkor, bygga ut barnomsorgen, ge barn och föräldrar större möjligheter till samvaro. Vi har drivit frågan om jämställdhet vidare framåt. Vi skall arbeta ut ett program för den framtida skolan för att utjämna klasskillnader och könsorättvisor och stimulera till samarbete och solidaritet. Vi skall fullfölja vår strävan att ge den äldre generationen goda levnadsvillkor.

Vi slår vakt om en skattepolitik och ekonomisk politik som lägger en grund för våra möjligheter att betala goda pensioner. Det handlar också om att bygga ut vård och service till pensionärerna och skapa sammanhållning mellan generationerna. Våra pensionärer har givit oss ett fint samhälle, och de har rätt till trygghet.

Kongressen har också inneburit något av en startpunkt för en offensiv mot de brister i samhället som skapar social utslagning och mänsklig förnedring. Vi kan aldrig acceptera att samhället kastar ut människor från samhälls- och arbetsgemenskapen. Vi kan aldrig acceptera ett ekonomiskt system som behandlar människorna som avfallsprodukter.

Kongressen har reagerat starkt mot de ökade klyftor som den borgerliga regeringspolitiken medfört och som präglade debatten om ekonomisk brottslighet och skatter.

Vi har genom denna kongress givit ett viktigt besked. När de borgerliga nu ökar klyftorna i vårt land står socialdemokratien som den enda starka politiska kraft som värnar tanken på social rättfärdighet.

Man brukar säga att en partikongress är upptakten till ett val.

Vi har bara mindre än ett år till valet. Man kan tycka att utgångsläget inte är alldeles dåligt — vi har en stor kamplust och en bra politik. Men jag vill ändå varna för tron att valstriden skulle vara avgjord.

Som jag sade i inledningen har vi emot oss ett väldigt maktkombinat. De som har den politiska makten har också den ekonomiska makten och makten över 80 procent av pressen. De säger: Vad spelar det för roll vad ni säger — vi har 80 procent av pressen och kan därför ge den bild vi vill. En del tidningar ger på ledarsidorna i dag en föraning om vad vi kan råka ut för. Jag sade i går att vissa av Karl Marx' teser alltid står sig, och dit hör den att intresset ljuger aldrig.

Den kampen får vi räkna med. Vi skall inte tro att den är lättvunnen.

Det vi kan sätta emot är vår folkrörelse. Vi har kraft att gå ut och föra en dialog med människorna och tala om vad vår politik är och vad vi vill. I den dialogen måste vi vara ärliga och hederliga. Vi skall vara försiktiga så att vi inte drabbas av misstanken att anvisa enkla lösningar på svåra problem.

Vi skall över huvud taget vara försiktiga med våra löften, ty vi vet att vi på 1980-talet kommer att ställas inför stora och svåra problem som framför allt har att göra med den strukturomvandling av industrin som Sverige är mitt uppe i och som kommer att fortsätta i olika former. Vi måste skapa en sådan ekonomisk styrka att vi råder med att klara denna strukturomvandling på ett socialt acceptabelt sätt.

När man hör de andra tala kunde man tro att de kört ner ekonomin i botten för att kunna redovisa förbättringar. Fälldin säger att man har halverat inflationen, men han glömmer att tala om att vi 1977 hade den högsta inflationen i Europa. Då är det inte svårt att halvera inflationen.

Men det viktiga är inte kvartalssiffrorna, utan grundproblemet är hur vi kan skapa en sådan slagstyrka i ekonomin att vi kan klara oss igenom 1980-talets problem med bevarad sysselsättning, med fördjupad social trygghet och större rättvisa. Det är detta vi skall tala med människorna om.

Vi möter en hård borgerlig konfrontationspolitik. Jag talade i början om ett slags klasskamp ovanifrån som är hård och hänsynslös mot de grupper vi företräder. Vi skall bekämpa den inställningen till den fackliga och politiska arbetarrörelsen. Vi står inför uppgiften att skapa en bred folklig samling kring en framsynt politik. Det har varit partiets styrka!

Vi bedriver inte konfrontationspolitik. Vi har styrkan i vår ideologi och i vår politik. Sedan är vi beredda att skapa en folklig förankring för denna politik. Den linjen skall vi hålla uppe, därför att jag tror att vad människorna kräver i dag av ett politiskt parti, efter de senaste årens erfarenheter, är hederlighet och en känsla av

ansvar för landet. Dessa två ting kan bli våra allra största tillgångar.

Det har pågått två möten i Stockholm den här veckan. Det ena har varit vår kongress. Det andra har varit de borgerliga partiledarförhandlingarna. Det ena har gällt att försöka skapa en politik för framtiden. Det andra har varit att försöka klara sig ur orimliga löften och hindra en regering från söndervittring.

Det ligger en politisk pedagogik i det här. Slutsatsen är egentligen ganska enkel: Vårt land behöver en politisk ledning.

Den här kongressen har visat att socialdemokratien är beredd att i ansvar ta på sig den uppgiften. Vårt land behöver en genomtänkt och ansvarsfull politik. Denna kongress har visat att vi har en sådan politik att lägga till grund för framtidens samhällsutveckling. Vårt land behöver en kraftsamling för att möta de problem vi nu upplever: jobben, ekonomin, ungdomsarbetslösheten, de sociala klyftorna och allt detta. Låt oss tillsammans göra denna kongress till utgångspunkten för en sådan kraftsamling.

Det jag sagt nu låter väldigt allvarligt. Det låter väldigt ansvarstungt. Det är det. Men vi skall också komma ihåg att det ryms väldigt mycket av glädje och entusiasm i politiken. Jag tror att den här kongressen kan bidra till att stärka den glädjen och entusiasmen på det enkla sättet att det är roligt när vi har en sådan fast grund att stå på, en grund som vi gemensamt har timrat under den här hårda veckan i Folkets Hus.

Då är det roligt att gå ut till människorna och agitera och slåss för vår politik, att vinna dem och att därmed lägga grunden för en socialdemokratisk valseger nästa år.

Aina Westin, presidiet: Kongresskamrater! Det återstår för oss inom presidiet att tacka er alla för ett helhjärtat kongressjobb och ett verkligt fint samarbete.

När kongressen började i lördags, förstod vi alla att vi hade ett mycket drygt arbete framför oss. Det har också besannats under veckan. Men trots långa arbetsdagar har ni alla oförtröttligt drivit de krav och synpunkter ni förberett, oavsett tidpunkt. Ni har genom era fina insatser underlättat presidietts arbete. För det tackar vi och hoppas att ni också haft överseende med eventuella brister.

Från presidietts sida vill vi också tacka alla dem som har funnits bakom kulisserna och som har möjliggjort att det praktiska arbetet har fungerat så fint som det gjort.

Den här kongressen har verkligen blivit en historisk kongress. Kongressen har slagit fast riktlinjerna för vägen till ekonomisk demokrati. Kongressen har också i konkret handling visat att det går att öka den kvinnliga representationen i de beslutande organen. Kvinnor har valts till ordinarie ledamöter och inte enbart fått nöja sig med suppleantplatser. Det är ett stort steg, och jag är övertygad om att det kommer att följas av flera.

Vi skall också minnas 1978 års kongress som den kongress under

vilken den borgerliga regeringen sade både ja och nej till kärnkraften. Låt oss instämma i vad byggarbetarnas fackordförande i Forsmark Rune Tenggren sade: Det finns bara en lösning på kärnkraftsproblemet, och det är att vi får en ny regering.

Mina starkaste upplevelser från denna kongress är inte föredragningarna i de olika ämnen kongressen har behandlat. Vi är vana vid att partistyrelsens ledamöter håller engagerade och briljanta anföranden och föredragningar, inte minst Olof Palme. Det tackar vi för. Nej, snarare minns jag alla de inlägg som ombuden har gjort. Engagerat och starkt har ni alla tagit upp problem och frågor som handlar om människornas vardag och de sämst ställdas villkor.

Det har varit en debatt där kvinnorna hävdade sig väl. Vem minns inte Lahja, Monika, Margareta, Maj-Britt, Lena och många många fler. Det, partivänner, vittnar om att kvinnor kan, vill och törs.

När vi i natt behandlade handikappfrågorna och hade tvingats att tillgripa en mycket hård tidsbegränsning, sade ett av de kvinnliga ombuden att hon skämdes över att komma hem och tala om att denna viktiga fråga fått en så dålig behandling. Det är en naturlig reaktion. Jag hoppas dock att du och andra inte är besvikna. Det viktigaste är ju inte de många orden utan hur vi i praktisk handling kan omsätta de beslut kongressen har fattat.

Inom kort är den 27:e partikongressen slut, en kongress som dragit upp riktlinjerna för vår politik i fortsättningen och inte minst till nästa års val. Låt oss snabbt återhämta oss från denna arbetsamma kongress, för det är nu det verkliga arbetet börjar, det arbete som skall leda fram till en socialdemokratisk valseger 1979.

Än en gång: Ett varmt tack till er alla från presidiet.

*

Kongressdeltagarna sjöng unisont *Internationalen*.

*

Fungerande ordföranden förklarade kl 11.31 Sveriges Socialdemokratiska Arbetarepartis 27:e ordinarie kongress avslutad.

*Jurberat 79/12/19
Lars Sandberg
Kongressordf.*